

१५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार राज्यातील ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थाना देण्यात येणा-या मूलभूत अनुदान (बेसिक ग्रांट) वितरणाबाबतचे सन २०२०-२१ साठीचे निकष व संनियत्रण याबाबतच्या अतिरिक्त मार्गदर्शक सूचना.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: पंविआ-२०२०/प्रक्र-५९ /वित्त-४

बांधकाम भवन, मझबान पथ, फोर्ट,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ००१
तारीख: ४ डिसेंबर, २०२०.

संदर्भ :

- १) केंद्र शासनाचे क्र. G-३९०११/२/२०१७-FD Dated ५.८.२०२०
- २) केंद्र शासनाचे क्र. १५(२) FC-XV/SVD/२०२०-२५ Dated १.६.२०२०
- ३) शासन निर्णय क्र. पंविआ-२०२०/प्रक्र-५९ /वित्त-४, दि.२६.६.२०२०

प्रस्तावना :

१५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार राज्यातील ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थाना देण्यात येणा-या अनुदान वितरणाबाबतचे सन २०२०-२१ साठीचे निकष व संनियत्रण याबाबत मार्गदर्शक सूचना देण्याच्या अनुषंगाने दि.२६.६.२०२० रोजी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. केंद्र शासनाच्या क्र.जी-३९०११/२/२०१७-एफडी, दि.५.८.२०२० च्या पत्रान्वये अतिरिक्त निकष व संनियत्रण संबंधित मार्गदर्शक सूचना जारी करण्यात आल्या आहेत. त्या अतिरिक्त सूचना पंचायतराज संस्थांच्या तिन्ही स्तरावर कळविण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता त्यानुसार खालील प्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय :

१. १५ व्या वित्त आयोगांतर्गत बेसिक (अबंधित अनुदान) ग्रॅंटच्या वापरासह ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत घेण्यात येणा-या विविध कामे / उपक्रमांच्या स्पष्टीकरणाबाबत राज्यास केंद्र शासनाकडून निर्देश प्राप्त झाले आहेत. यापुर्वी दि.१ जून,२०२० च्या पत्र क्र.१५(२) FC-XV/SVD/२०२०-२५ व्दारे १५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार राज्यातील ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांना देण्यात येणा-या बेसिक (अबंधित) आणि टाईड (बंधित) ग्रॅंटच्या निधी

वितरणाबाबतचे सन २०२०-२१ साठीचे निकष व सनियंत्रण संबंधित मार्गदर्शक सूचना केंद्र शासनाद्वारे जारी करण्यात आल्या आहेत.

२. केंद्र शासनाच्या दि.१ जून, २०२० च्या पत्राच्या अनुषंगाने राज्याद्वारे दि. २६.६.२०२० रोजी १५ व्या वित्त आयोगांतर्गत अनुदान वितरण , सनियंत्रण बाबत मार्गदर्शक सूचना देण्यासाठी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. सदर शासन निर्णयानुसार मूलभूत / बेसिक अनुदान हे अबंधित स्वरूपाचे आहे. सदर अनुदानाचा वापर ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कर्मचारी पगार तथा आस्थापना विषयक बाबी वगळून इतर स्थानिक गरजांनुसार (Location Specific Felt Needs) आवश्यक बाबींसाठी करावयाचा आहे.

३. १५ व्या वित्त आयोगांतर्गत बेसिक / मूलभूत अनुदानाचा गैरवापर अनिष्ट व बाहय बाबींवर होऊ नये तसेच ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांच्या कामाची प्राथमिकता ठरवण्यात यावी यासाठी मूलभूत अनुदानांतर्गत घेण्यात येणा-या उपक्रमांबाबत खालील प्रमाणे स्पष्टीकरण देण्यात येत आहे. १५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगांतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांना देण्यात येणा-या अनुदानापैकी ५०% निधी बेसिक / मूलभूत अनुदानाच्या स्वरूपात देण्याची शिफारस १५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगाने केलेली आहे.

४. मूलभूत / बेसिक अनुदानातून घेतल्या जाणा-या कामे / उपक्रमांमध्ये खालील बाबींचा समावेश होतो.

१. वादळ पाण्याचा निचरा आणि पाण्याचा साठा व्यवस्थापन, मुलांचे लसीकरण (रोग,संसर्ग इ. पासून सुरक्षितता) मुलांचे कुपोषण रोखणे, ग्रामपंचायतींदरम्यानचे जोडरस्ते आणि ग्रामपंचायतींच्या अंतर्गत रस्त्यांचे बांधकाम, दुरुस्ती व देखभाल आणि स्मशानभूमीचे बांधकाम, दुरुस्ती व देखभाल, स्मशानभूमीसाठी जमीन अधिग्रहण आणि मृत शरीर दफनभूमीची देखभाल, एलईडी पथदिवे व सौर पथदिव्यांचे बांधकाम, दुरुस्ती व देखभाल (सौर पथदिवे “वैयक्तिक खांब आधारीत प्रणाली” किंवा “केंद्रिकृत सौर पॅनेल प्रणाली” असू शकते) ग्रामपंचायतीमध्ये पुरेशी व उच्च बँडविडथसह वाय-फाय डिजीटल नेटवर्क सेवा उपलब्ध करणे, सार्वजनिक वाचनालय, मुलांसाठी उद्याने तसेच इतर मनोरंजन सुविधा, खेळाचे मैदान, क्रिडा व शारीरिक फिटनेस उपकरणे, ग्रामीण बाजारहाट इ. राज्य कायदयानुसार राज्य शासनाने केलेल्या इतर मूलभूत सुधारित / वर्धित सेवा, तसेच वीज, पाणी, कच-याचे संकलन व विल्हेवाट, सुका व ओला कचरा व्यवस्थापन उपकरणे, कंत्राटी तत्वावर (आऊटसोर्सिंग) मनुष्यबळ यांसाठी होणारा आवर्ती खर्च आणि इतर आवश्यक प्रशासकीय खर्च, नैसर्गिक आपत्ती, साथीच्या रोगाच्या प्रादुर्भावावेळी त्वरीत मदतकार्य, पंचायतींना देण्यात आलेल्या इतर जबाबदा-यांची अंमलबजावणी जसे की, जैवविविधता अधिनियम २००२ अंतर्गत लोकांची जैवविविधता नोंदवही (PBR - Peoples Biodiversity Register) तयार करणे व अद्ययावत करणे.

२. १५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगाने स्थानविशिष्ट गरजांतर्गत कामांची अंमलबजावणी आणि देखभाल व व्यवस्थापन खर्च (O & M) आणि भांडवली खर्चामध्ये फरक केलेला नाही. ग्रामीण नागरिकांना सेवा पुरविण्यासाठी ग्रामपंचायती वार्षिक देखभाल / सेवा करार करू शकतात. तथापि, नकारात्मक यादीतील बाबींवर खर्च म्हणजेच इतर योजनांमधून पूर्वीच वित्त पुरवठा होत असलेल्या

बाबींवर खर्च, सत्कार / सांस्कृतिक कार्ये / सजावट / उदघाटन, निवडून आलेल्या प्रतिनिधींचे मानधन, टीए / डीए आणि विद्यमान कर्मचा-यांचे पगार / मानधन /शिधा (doles)/ विविध पुरस्कार, करमणूक, वाहन खरेदी करणे आणि वातानुकूलित उपकरणे (A.C - Air Conditioner) इत्यादी बाबींना परवानगी नाही.

५. उपरोक्त खर्चाच्या बाबी सुचक स्वरूपाच्या आहेत. १५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगांतर्गत मूलभूत उपरोक्त /बेसिक (अबंधित) अनुदान स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून वेतन व इतर आस्थापना विषयक खर्चाव्यतिरिक्त स्थान विशिष्ट गरजांसाठी वापरता येईल. वरील बाबीं सह ग्रामपंचायत विकास आराखड्यानुसार १५ व्या वित्त आयोगाच्या निधीचा वापर करण्यात यावा. १५ व्या केंद्रिय वित्त आयोगाच्या निधीचा विनियोग करताना दि.२६.६.२०२० रोजीच्या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांसहित उपरोक्त अतिरिक्त सूचनांचे अनुपालन करण्यात यावे. तसेच, १५ व्या वित्त आयोगाच्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठी प्राप्त निधीसाठी प्रशासकीय विभाग ग्रामविकास विभाग असल्याने १५ व्या वित्त आयोगाच्या निधीच्या विनियोजना संबंधित इतर विभागांनी या विभागाच्या सहमती शिवाय निर्गमित केलेल्या आदेशांचे पालन करण्यापूर्वी ग्रामविकास विभागाचे मार्गदर्शन घेणे आवश्यक राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२०१२०४१५४११०५८२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रविण जैन)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत.

मा.राज्यपाल यांचे सचिव

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव

मा.मंत्री (ग्रा.वि.) यांचे खाजगी सचिव

मा. राज्यमंत्री (ग्रा.वि.) यांचे खाजगी सचिव

मा.विधानसभा व विधान परिषद सदस्य.

मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक.

मा.अति.मुख्य सचिव (ग्रा.वि. व पं.रा.) यांचे स्वीय सहाय्यक

महालेखापाल, महाराष्ट्र - १ (लेखापरीक्षा), मुंबई (पाच जादा प्रतीसह)
महालेखापाल, महाराष्ट्र - २ (लेखापरीक्षा), नागपूर (पाच जादा प्रतीसह)
सर्व विभागीय आयुक्त. (महसूल)
सर्व जिल्हा परिषदांचे अध्यक्ष.
मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, कोकण भवन, नवी मुंबई.
सर्व उपसचिव, ग्राम विकासविभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२
सर्व सहमुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा (सर्व विभाग)
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी,
सर्व जिल्हा परिषदांचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत)
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
वित्त विभाग (व्यय-१५/अर्थोपाय / वित्त आयोग कक्ष.)
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग (सर्व कार्यासने)
निवड नस्ती का.क्र.वित्त-४, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२